

Några borgaresläkter i det medeltida Stockholm.

Då man vet, vilken stor betydelse släktskapsförbindelserna spelade under medeltiden, bör man också förstå det önskvärda i att dessa så mycket som möjligt utredas för de släkter, som voro mera betydande. Det sociala anseende, som kom olika medborgare till del, berodde då likasom nu företrädesvis på tre omständigheter: börd, rikedom och bildning. Man hade tre slags herrar: riddarne, borgmästarne i Stockholm samt prästerna. Däremot tillhörde de välborne männen av vapen, vad vi korteligen kalla väpnarne, knapadeln och åtnjöto ej denna höga hederstitel, inte ens då de, som ofta var fallet, tillhörde Sveriges rikets råd. Det kan ju förefalla underligt för vår tid, att icke blott en borgmästare i Stockholm utan även den obetydligaste kaplan hade försteget framför en sådan väpnare som t.ex. Bo Jonsson Grip. Prästernas stora anseende hade nog icke uteslutande sin grund i deras bildning; här spelade väl mera in den cerhörda makt, som de genom den katolska religionen, särskilt genom bikten, hade förstätt att skaffa sig över sina medmänniskor, som i andligt avseende voro deras trälar. Släktskapen i fråga om högadeln kommer väl att tillfredsställande klarläggas genom de nya ättartavlor och rörande prästerna genom framtidens herdaminnen. Vad beträffar de medeltida borgmästarne och rådmännen i Stockholm har jag visserligen i festskriften Stockholms rådhus och råd, 2, samt i Personhistorisk tidskrift lämnat en del uppgifter, men det ligger i sakens natur, att sådana arbeten aldrig kunna bliva fullständiga eller ens felfria utan kräva ständig komplettering och korrigering. Meningen är att här taga upp några rådssläkter från det medeltida Stockholm, varvid början göres med borgmästare Gerd Soddes släkt.

Gert Sodde borgmästare i Stockholm var gift med hustru Gerdeka. Han levde ännu 1457 31/10 (enl. Stockholms jordebok 520) men dog straxt efteråt, ty han saknas i skotteboken för år 1460, där i stället änkan Gerdeka står upptagen. De hade 4 barn, 2 döttrar: Elzebe och Lizabeth, samt två söner: Gierleff och Ulfhardt.

Av de båda sönerna var Gierleff död före 1473 13/2 utan att ha efterlämnat vare sig barn eller änka. Ulfhardt, som måhända var identisk med den Ulfhardt S., vilken blev student i Greifswald 1469 25/1, levde ännu 1496 22/8 (enl. jordeboken 1445). Han dog före 1499 4/3, då hans änka, hustru Ragnhild, omtalas.

I skotteboken för 1461 finna vi hustru Elzebe Gerdsdotter Sodde som änka efter Herman van Belmen rådman. Denne, som var son till Hans v. B., hade system Gertrud, gift med Anders Pethersson, och brodern Hans v.B. Hustru Gertrud var död 1448 20/4 (enl. jordeboken 323), då arvskifte förrättades efter henne. Den 8 nov. 1462 (jordeboken 617) upplät Hans van Belmen till Magnus Ericsson, som nu var gift med hans broders, Herman van Belmen, änka hustru Elzebe, allt arv efter Herman van Belmen. Man vet alltså, att hon ingått sitt nästa äktenskap före den 8 nov. 1462. Herman v.B. levde 1460 måndagen näst efter dominica oculi, d.v.s. 17 mars, och även, då 1460-års skottebok skrevs ut och skatten erlades, vilket måste ha skett under ämbetsåret 1460; däremot var han död, då skotteboken för 1461 skrevs ut. Hustru Elzebes vigsel med Magnus Ericsson måste således ha ägt rum antingen i slutet av år 1461 eller under det nästa året. Magnus Ericsson borgmästares dödsår känner man redan av en i Storkyrkan funnen gravsten, och datum kan ganska noga preciseras med hjälp av tänkeboken. Änkan hustru Elzebe överlevde i åtskilliga år, men var säkert död 1496 22/8.

System Lizabeth Gerdsdotter Sodde var gift åtminstone tre gånger. Med sin förste man, Jakob Bengtsson, hade hon blivit vigd före 1473 13/2; han dog 1481 den 25 juni eller straxt efteråt. Hennes andra man var Hans Fältorp (Veltorpe), med vilken hon gjorde testamente 1484 29/3; han dog före den 4 oktober samma år, och giftermålet hade ägt rum före 1481 15/11, då det inför rätten vittnades om arvskifte mellan Clemit Bengtsson och Hans Fältorp. Hennes tredje man blev Bengt Smälänning borgmästare, med vilken hon troligen vigdes 1496.

Den förste mannen, Jakob Bengtsson, som ofta nämnes i jordeboken, hade två bröder: Clemit B. och Mattes B. Han var mälisman 1469 3/6. Den 13 december 1473 får han av sin sväger Ulfhardt Gerdsson upplåtelse på sin del av arvet efter svärfadern Gerd Sodde i det stenhuset, som låg nedanför det stenhuset, var i han själv bodde östan mur mot Korntorget (nuv. Järntorget), mot en kontant summa av 135 mark stockholmska pengar. Samtidigt upplåter Ulfhardt Gerdsson till Jakob Bengtsson sin avlidne broder Gierleff Gerdssons del i omskrivna stenhus. I jordeboken 946 för 1481 25/6 omtalas, att Clemit Bengtsson och Erik Jönsson, båda rådmän och fullmäktige för Jakob Bengtsson, som då låg på sin yttersta sotasäng, upplåto inför rätten till hans hustru Elisabeth var tredje penning i löst och fast. I tänkeboken framställes saken på samma sätt samma dag med den skillnad endast, att Jakob Bengtsson där kallas avlidne, tydligen beroende på att stadsskrivaren skrivit detta protokoll någon dag senare. Jakob Bengtsson ham ej bli vare sig rådmän eller borgmästare men var en mycket anlita kommunalman, efter vart annat mantalsskrivare, kvartersmästare, roteskrivare, stadsfullmäktig. År 1467 omtalas han som bisittare i S. Gertruds gille i Stockholm tillsammans med Bengt Smälänning, som sedan blev hans änkas tredje man. År 1477 utsågs Jakob Bengtsson att resa till herredagen i Strängnäs.

Den 18 december 1482 finna vi änkan Elisabeth omgift med Hanis Fältorpe, som då mottager upplåtelse å arvet efter Jakob Bengtsson av Clemit Bengtsson och Jakob Bengtssons övriga bröder. I tänkeboken för 1481 19/11 intyga Ragvald Camp m.fl., att de hade varit närvarande vid bytet mellan Clemit Bengtsson och Hanis Fältorpe, men utgivaren - E.Hildebrand - omtalar, att slutet på anteckningen är gjord efter den följande anteckningen. Vi få således icke antaga Elisabeth som omgift 1481 19/11, vilket för resten i sådant fall skulle ha blivit mindre än 5 månader efter Jakob Bengtssons död. Hanis Fältorpe och hans hustru Elisabeth göra inbördes testamente 1484 29/3, och strax efter är mannen död, ty 1485 4/7 har änkan redan hunnit ingå

nytt äktenskap, då med borgmästaren Bengt Smälänning, vilken nämnda dag mottager arvet efter avlidne Hanis Pälztorp av dennes syster, hustru Aleka Nesen(?), hustru till Johan Joanes borgare i Mönster, ytterligare bestyrat den 16(eller 23) juli; då även Hanis Pälztorps andra syster Kunne upplät sin arvedel till samme herr Bengt Smälänning borgmästare.

Detta var icke den sistnämndes första äktenskap. Av jordeboken n:r 541 - 546 synes, att Anders Laurensson laxakar1, även kallad Anders Finne, strax före 1459 23/6 hade blivit vigd vid hustru Ragnhild, änka efter en man med förnamnet Ingmund, med vilken hon hade två barn: Ragnhild och Bengt. Dottern Ragnhild blev hustru till Laurens Björnsson kopparslagare, som upptages i skotteboken såväl 1460 som 1461 - de närmast följande åren har jag ej kommit att se efter huru det förhåller sig för - men saknas 1467 och 1468. Bengt Smälänning hade i sitt äktenskap med hustru Ragnhild Ingmundsdotter (se även jordeboken n:r 690) två döttrar: Barbara och Anna, av vilka den förra redan hannit bli gift två gånger 1496 13/6, nämligen först med Lasse Laurensson och sedan med Knut guldsmed, båda radmän. Efter den sistnämndes död gifte hon sig för tredje gången, då med Nils Jakobsson.

Däremot var Anna Bengtsdotter ogift 1496 13/6.

Elisabeth Gerdsdotter Sodde lämnade inga barn efter sig.

Vi hänvisa för översiktens skull till nedanstående genealogier:

I. Gerdt Sodde borgmästare (g.m. Gertrud).

Elzebe g.m. 1:0 Herman van Belmen råd- man, 2:0 Måns Eriksson borg- mästare.	Elizabeth g.m. 1:0 Jacob Bengtsson, 2:0 Hans Pältz- torp, 3:0 Bengt Smälänning borg- mästare.	Gierlef.	Ulfhardt g.m. Ragnhild.
---	---	----------	----------------------------

II. Hans van Belmen rådman.

Gertrud Herman Hans.
g.m. Anders g.m. Elzebe
Petersson. Gerdsd. Sodde.

III. Måns Eriksson borgmästares syster
g.m. 1:0 Olof, 2:0 Per Jönsson smed.

Per Olsson. Matts Olsson.

Hans Persson.

Per Hansson.

IV. Bengt.

Clemit rådman Jakob Mattis David (?)
g.m. 1:0 en syster till g.m. Lizabeth levde hemma i Finland.
Birgitta Staffansdotter, Gerdsdotter 1491 4/7.
2:0 Ingeborg. Sodde. Olof.

V.

Hans Fältztorp Aleke Nesen (?) Kunne.
(Veltorpe) g.m. Johan Joanes
g.m. Lizabeth i Munster.
Gerdsdotter
Sodde.

VI. Ingemund g.m. Ragnhild (omgift med Anders Laurensen laxakarl Finne).

Ragnhild Ingemundsdotter Bengt Ingemundsson.
g.m. 1:0 Laurens Björnsson
kopparslagare (död omkr. 1464),
2:0 Bengt Smälänning borg-
mästare.

Barbara Bengtsdotter Anna Bengtsdotter
g.m. Lasse Larensen ogift 1496 13/6.
rådman, 2:0 Knut Nils-
son guldsmed rådman
(änkling efter Karin
Bengtsdotter), 3:0 Nils
Jakobsson (död före 1511
29/11).

Hans Larsson borgmästare
g.m. Karin.

Bengt Hansson.

VII.

Knut Nielsson rådman X.X.
(död före 1506 14/6) g.m. Måns.
g.m. 1:0 Karin Bengts-
dotter, 2:0 Barbara
Bengtsdotter. Olof Månsson Lizabeth
(herr Per Lures- Månsson.
sons tjänare).

Jag övergår nu till en annan gammal borgaresläkt, härstammande från Henrik Dingstade rådmän. Av utrymmesskäl upptagas endast genealogierna. För forskaren, som är van att röra sig med de få källor, som finnas, torde det ej möta större svårigheter att kontrollera resultatet, och för övrigt angivas några källor efteråt. Tvivelaktiga kombinationer upptagas i noterna.

VIII. Henrik Dingstade rådmän 1408-1425.

Gertrud Dingstade (död före 1478 15/6) g.m. Jöns.	Cort Dingstade (död före 1479 20/9) g.m. Elzebe (omgift med Hans Lambrectsson rdm).			
Knut Johannis lector i Grä- brödraklost- ret i Stock- holm.	Eric Jönsson borgmästare, Holmiana et Alia I, upp- satsen om Köpmanbrin- karne.	Peder ¹⁾ Jöns- son borg- mästa- re g. m. Ka- tarina.	Gregers ¹⁾ Jönsson. broder i Svart- brödraklostret i Stockholm.	Sven Dingstade Hans Dingstade (dog 1501 el- ler 1502) g.m. Margit Pe- dersdotter (sin kusins dotter?).
Margit (?faderns ku- sin) Hans Dingstade.	Katarina g.m. 1:o) Erik Hel- sing rådmän, 2:o) Hans Bökman rådmän, 3:o) Eskil Eriksson.	(Dordi?) ²⁾	Anders Persson. g.m. Ewert Hansson pansarmakare.	
Marina Hansdotter g.m. Henrik Skutte från Linköping (bro- der till Peder Skutte fr. samma stad).	Dordi Hans- dotter.	Hans Evertsson präst levde 1495 8/7, men var död 1518 11/2.		

1) Det är möjligt och kanske även sannolikt, att bröderna Peder Jönsson och Gregers Jönsson ej hade samma moder sinsemellan och son Eric Jönsson, nämligen Gertrud Dingstade; här för talar, att om alla 4 varit sambröder, Hans Dingstade blivit gift med sin kusins dotter, vilket måhända var förbjudet.

2) Namnet på Ewert pansarmakares hustru förekommer ingenstädes, men av arvskiftet 1563 22/2 (tänkeboken f.6), som för resten ej är så alldeles lätt att tolka, tycks framgå, att Katarina Pedersdotter hade haft en syster med namnet Dordi; vidare vet man av tänkeboken, att Ewert pansarmakare var gift med en syster till h. Margit Pedersdotter, Hans Dingstades hustru.

IX. Hans pansarmakare g.m. Cristine.

Evert Hansson pansarmakare g.m. (Dordi?) Pedersdotter.	Margit	Eskil broder
	g. 1:o) Hans Degner rdm, 2:o) Herman Kreffueta (= H.pansarmakare).	i svartbrödraklostret i Stockholm.

Hans Evertsson präst (omtalas 1495 8/7; död före 1518 11/2).	Henrik Degner prior för svart- brödraklostret i Stockholm.	Örian Degner broder i svartbröd- raklostret i Stock- holm.
--	---	---

X. Katarina g.m. 1:o) N.N. pansarmakare (2) 1)
2:o, Peder Jönsson borgmästare.

1. Erik pansarmakare.

1. N. N.

g.m. Knut pansarmakare
(nämd 1496 3/3).

barn, som levde 1498 5/11).

XI. Hans Lambrechtsson rådman (död före 1485 17/2) g.m. Elsebe, Cort Ding- stedes änka.	N. N. g.m. Jöns.	Jakob kyrkoherre i Öster- haninge.
--	---------------------	---------------------------------------

Elzebe

Jacob Jönsson.

g.m. Mattis Tomasson
(änkling efter hustru Cristina,
i Helga Lekamens gille 1472).

För att i någon mån underlätta kontrollen av förestående upp-
gifter vill jag hänvisa till Stockholms jordebok n:r 885, 905, 930,
1112, samt tänkebok för 1476 29/4, 1485 27/6, 1485 17/12, 1518 11/12
o.s.v. Då arvskifte 1518 11/12 är av särskilt intresse, och denna del
av tänkeboken nog ej på länge blir utgiven, vill jag här i största
korthet referera vad som rör släktskapen. Vid arvskifte efter herr
Hans, Evert pansarmakares son, ansåg rätten, att, eftersom broder Hen-
rik Degner själv tillstått, att hustru Margit Dingstads var herr Hans'
moders syster och broder Henrik var herr Hans' faders systerson,
så var hustru Margit Dingstades ett led närmare på moderne och broder

1) Eftersom hustru Katarina pansarmakares finns i södra kvarteret 1461-
67 och såväl sonen som mågen till den i tab. X upptagna obekante man-
nen till Katarina voro pansarmakare, torde få anses som sannolikt, att
mannen haft samma yrke. En Henrik pansarmakare upptages 1460 men ej
senare, jämväl i södra kvarteret, ehuru längre norrut, och det låter
tänka sig, att denne var Katarinas man, innan hon blev gift med Peder
Jönsson borgmästare.

Henric "en man frender mera" på fädernet.

En Erik Dingstade var 1460 och 1461 skriven i stadens västra kvarter. Däremot har ej Cort Dingstade kunnat återfinnas där för 1460; förmodligen var han död redan då.

Slutligen kan tilläggas, att Hans Lambrectssons hustru 1471 (jordeboken n:r 752) hade en syster, som var moder till h. Marina, g.m. Engelke Sandersson rdm. Den sistnämnde lag "saarlige i Guds fängelse" 1494 18/10. Om den här omtalade hustrun till Hans Lambrectsson var Cort Dingstades änka Elsebe, har ej kunnat med visshet avgöras.

Jag övergår nu till den tredje borgarläkten, ättlingarne till Martin Lindorm borgmästare i Stockholm, för vilken endast släktavlorna anföras.

Nicolaus Lindorm, kh i Aker i ärkestiftet, nämnes i Helga Lekamens gille i Stockholm 1451, i Jordeboken (n:r 651) 1465 27/5 och (n:r 913) 1479 15/12.

Martin Lindorm borgmästare, dog 1464 18/10, g.m. Sigrid (som även tycks ha varit g.m. en man med förnamnet Håkan).

Joan Lindorm 1)
g.m. Ingrid (änka efter Bertil Gramso).

Ingeborg
g.m. Olof Stensson
(dog som broder i svart-brödraklostret i Stockholm, hustruns broder Mils Håkansson Storek omtalas, se min uppsats i Samf. S. Eriks årsbok 1916, sid. 53).

Cristin
g.m. 1:o obekant,
2:o) Jönis Magnusson borgmästare (1456 nämnd i Helga Lekamens gille i Stockholm, död mellan 1479 23/6 och 1480 1/9),
3:o) Mattes Lydeke 1481 (sedan g.m. Elisabeth Leuhusen, vilken i sin ordning blev g.m. Gorius Holst).

Obekant
g.m. Sander Leksson (sedan g.m. Rikmodh).

Elin (i 1:a giftet)
g.m. 1:o) Birger Uddsson rådmän (1457 i Helga Lekamens gille,
2:o) före 1465 27/5 Joan Svensson rådmän.

Mårten Jönsson
Fru Katarina Jönsdotter Antonius Jönsson.
prebendat i i Sko kloster.
Stockholm.

Ingeborg
Jönsdotter
g.m. 1:o) Anders brödraklostret Hinze Jönsson i Stockholm (död före 1504 28/9).

Udd Birgersson
kh i Aker 1478
22/7-1482 16/12
(tb).

Jöns Hinzesson (död före 1504 28/9, g.m. Margit Gudmundsdotter.

Birgitta Hinzedotter
Stig Hinzesson.
ter. g.m. Haas Markvardsson.

Bårbro Hinzedotter
(död före 1504 25/2)
g.m. Ragvald Jönsson borgmästare (omgift med en dotter till Claus Olsson).
Appollonia Hinzedotter (dö. före 1504 26/10) g.m. Mattes Ryaner.

1) En Martinus Lindorm från Stockholm blev 1476 12/10 student i Rostock och avlade vintersomestern 1478/1479 bacc.-examen där. Att han tillhörde denna släkt, är påtagligt. Vidare förekommer i Stockholms tänkebok för 1529 8/2 herr Martin Jönsson Lindorm.

2) Hustru Anna herr Ragvald Jönssons var änka 1505 20/10 och straxt efteråt gift med Anders Henriksson (se Stockholmsskottebok för 1505).

XIII.

Engelke Svarte rådmän

(död omkr. 1434)
g.m. 1:o) obekant,
2:o) Gertrud Nilsdotter.

Mickel Svarte (död före 1493 18/12) g.m. 1:o) Katarina, 2:o) Elin Pedersdotter (se Holmiana et Alia, band I, uppsatsen om Köpmanbrin- karne).	Rikmodh g.m. Sander Leksson. Engelke Sanders- son (död före 1495 1/6) g.m. Marina.	Obekant g.m. Erik Jönsson rådmän.	obekant g.m. Knut Jönsson rådmän.
---	---	--	--

Obs! Som styvson till Sander Lekson förekommer kh i Gasunge Mikael Sanderi, men det är ovisst, om han var son till hustru Rikmodh; inte heller är säkert, att Erik Jönssons och Knut Jönssons hustrur voro döttrar till både hustru Rikmodh och Sander Lekson, endast att de voro systrar till Engelke Sandersson.

XIV.

Gertrud Nilsdotter g.m. 1:o) Engelke Svarte rådmän, 2:o) Olof Björnsson.	Mickel Bergsman.	Laurens Nicolai prebendat i Stockholm.
---	------------------	---

XV.

Olof Björnsson
g.m. 1:o) (senast 1425) Heleborg (dog omkr. 1432, enl.
Collijn),
2:o) (senast 1447) Gertrud Nilsdotter, Engleke Svartes
änka (medlem av Helga Lekamens gille in extre-
mis 1474).

Margit (Helleborgsdotter) (intogs in extremis
i Helga Lekamens gille 1470)
g.m. Laurens Hesse (som fick hemgift 1438 20/8).

Helmborg (intogs in extremis
i Helga Lekamens gille 1466)
g. före 1460 28/1 m. Claus Grabow
rådmän (omgift med en dotter till
Jacob Kuste rådmäns hustru Valborg).

I min uppsats om Svartbrödraklostret i Samf. S. Eriks årsbok 1916 omnämnde jag en rådmän Nils Läg. Tyvärr blev han avglömd såväl i festskriften Stockholms rådhus och råd, 2, som i det av mig gjorda tillägget i Personhistorisk Tidkrift. Då jag dessutom råkat fel-tolka en uppgift rörande barnens släktskapsförbindelser, meddelar jag här den viktiga genealogien.

XVI.

Nils Läg rdm.

Nils Läg
svartbroder i Stock-
holm 1447, subprior
1453, 1454 23/3.

Sten Läg,
(vilkens änka 1443 2/10
var omgift med Peter
Ywen).

Olof Läg.

Hustru Sigrid Legs finns i skotteboken för 1461 och 1460 skri-
ven i Östra kvarteret, betalande 1/2 mark i skatt väddera året.

I jordeboken m:r 198 för 1442 10/3 omtalas Jösse Lägs hustru
Ingeborg, hustru Lycka Cords dotter.